

Prikaz

Sean M. Maloney: *Enduring the Freedom; A Rogue Historian in Afghanistan*

Potomac Books, Inc., Washington, D.C., 2005., 336 str.

Sean M. Maloney je predavač na programu ratnih studija kanadskog Kraljevskog vojnog sveučilišta i savjetnik strateških studija na kanadskoj obrambenoj akademiji. Povjesničar je po profesiji koji se bavi intenzivnim terenskim istraživanjima sukoba na području bivše Jugoslavije, Bliskog Istoka i Afganistana. Sudjeluje u projektu terenskog istraživanja involviranosti kanadskih oružanih snaga u raznim operacijama zadnjih desetak godina. Sean M. Maloney je autor nekoliko knjiga u kojima je usmjeren na vojne i asimetrične prijetnje u globalnom svijetu, istražuje relevantna zbivanja važna za međunarodne odnose i pruža kanadsku perspektivu globalnih ugroza i kanadski doprinos u njihovom sprečavanju.

U mnoštvu knjiga napisanih nakon 11. rujna 2001. godine koje nastoje zadovoljiti žudnju javnosti za informacijama i pogledima na to što je uzrokovalo dan nakon kojeg svijet više nikada neće biti isti, dan koji definitivno označava prekretnicu u međunarodnim odnosima, knjiga *Enduring the Freedom; A Rogue Historian in Afghanistan* predstavlja vrijedno djelo. Predstavlja zapis iz prve ruke o unutarljivoj perspektivi i ciljevima vojne intervencije u Afganistanu kroz faze planiranja, uporabe snaga i bilježenja njihovih rezultata. Autor predstavlja rijetke podatke zabilježene na licu mjesta na tri značajne lokacije Afganistana: Kabulu, Bagramu i Kandaharu, opisujući ratna zbivanja od njihovog početka do prve polovice 2003. godine.

Započinjući knjigu zabilješkama osobnih doživljaja terorističkog napada 11. rujna 2001. godine na Washington i New York, medijskog praćenja događaja i osobne analize uzroka i organizatora tog terorističkog djela, autor čitatelje uvodi u knjigu svojim razmišljanjima i stavovima, iznoseći stav da je vojna intervencija na Afganistan bila neizbježna. Sean M. Maloney, kako sam kaže za svoj način rada, bavi se operativnom poviješću. Kao bivši vojni časnik i vojni povjesničar stajališta je da suvremena povijest mora biti sagledana s mjesta njenog stvaranja, obrađena iskustvom povjesničara i poznavatelja geostrateških i geopolitičkih odnosa. Kroz cijelu knjigu naglašava stav (po njemu očito nedovoljno istican i poznat) da je Kanada najbliži prijatelj SAD-a i da nije upitna suradnja u sinergijskom djelovanju dviju zemalja, dok ostale države ostaju promatrači. Ističe ako SAD vode globalni rat protiv terorizma da Kanada mora biti rame uz rame s njima, doprinoseći zajedničkim naporima, pritom se zauzimajući za slanje dostatnog broja vojnika u provedbe tih zadaća.

Strukturno, knjiga je podijeljena u tri velike cjeline. U uvodu pod naslovom *Zašto se borimo* autor nastoji dati prikaz prostora tog dijela Azije, odnose između Afganistana i njegovih susjeda, posljedice "Velike igre" tijekom sovjetskog-britanskih povijesnih utjecaja na tu regiju i pretenzija iz prošlosti. Analizirajući afganistansko-sovjetski rat i utjecaj drugih subjekata koji su bili involvirani u nj, podcrtava posljedice kako su se u Afganistanu generirali razni vjerski borci i fundamentalisti, njihov napad na SAD i nužnost vojne intervencije u Afganistanu. Taj uvodni dio iznimno je koristan za razumijevanje i praćenje ostatka knjige i vrijedan je podsjetnik čitateljima na zbivanja u Afganistanu koja su prethodila terorističkom napadu na SAD.

Nakon svojih uvodnih razmatranja, Maloney u drugom dijelu knjige obrađuje nastanak i ulogu ISAF (International Security Assistance Force) snaga, opisuje ustroj i organizaciju misije, te njene probleme. Vrlo često se služi plastičnim prikazima viđenja pojedinih regija i gradova koje obilazi, svoje susrete s raznim vojnicima i zapovjednicima multinacionalnih snaga, domicilnim stanovništvom i zapovjednicima raznih postrojbi afganistanske vojske s kojima je dolazio u susret. Nastojeći prikazati strategijske ciljeve s učincima na terenu naglo prelazi s razmatranja globalnih smjerova intervencije u Afganistanu, preko funkcioniranja operativne razine do taktičkog djelovanja postrojbi na terenu, i nazad.

U trećem dijelu knjige, unutar dva poglavlja autor posvećuje veliku pozornost operaciji Enduring Freedom, od pripreme bojnog polja, osiguranja strategijskog vanjskog kruga, ubačenog djelovanja obavještajnih elemenata i potpore Sjevernog saveza. Kroz cijelu knjigu autor daje iscrpan i vrijedan prikaz snaga, uključenih resursa, smjerova i trajanja pojedinih operacija usmjerenih protiv talibana i Al Qaide. Kao ključne zaključke napominje da je operacija Enduring Freedom ubrzo uspjela postići primarne ciljeve svoje misije. Podvlači da je primarni cilj uništenja Al Qaidine mreže, terorističkih trening kampova, resursa i komunikacija uspješno proveden, no da je realizacija sekundarnih ciljeva dugoročni plan, vrlo ovisan o mnogim čimbenicima u fazi stabilizacije i rekonstrukcije zemlje.

Prateći i posjećujući kanadske snage u Afganistanu, ali i druge snage, nastoji usporediti ciljeve i dostignuća obje operacije, ISAF i Enduring Freedom, cijelo vrijeme zastupajući stav i nužnost globalnog rata protiv terorizma u Afganistanu i s time kanadskog sudjelovanja u njemu. Dajući prikaz kanadskih snaga koje ulažu napore u pokušaju pridobivanja "srca i umova" lokalnog stanovništva, cijelom knjigom proteže "suprotstavljenost" operacija ISAF i Enduring Freedom. Pokušava objasniti generiranu konfuziju raznih autora i medija da je SAD-om predvođena operacija Enduring Freedom "loša" (jer je borbena usmjerena na primarno ubijanje protivnika), dok je od strane Europljana vođena operacija ISAF "dobra" (jer ju obilježava održavanje mira). Iznimno snažan naglasak stavlja na ograničenost UN mandatom i snagama na terenu koju imaju zapovjednici u operaciji ISAF na području Kabula, daje prikaz njenih problema i limitiranosti, te daje sliku proširenja "ISAF efekta" u glavne gradove provincija putem provincijskih rekonstrukcijskih timova.

Potom analizira i obrazlaže da operacija Enduring Freedom nije samo ubilački pohod, već da obje operacije svojim združenim djelovanjem uz suradnju i potporu afganistanskih vlasti nastoje učiniti napredak u stabilizaciji i rekonstrukciji Afganistana. Daje prikaz reforme sigurnosnog sektora, nužnog za stabilizaciju zemlje. Sugerira da se obnova mora koncentrirati uz reformu sigurnosnog sektora i na područjima gospodarske i socijalne obnove, te obnove administracije i upravljanja.

Svojim pojavljivanjem knjiga se svrstala u kategoriju tematskih djela inspiriranih posljedicama terorističkog akta 11. rujna 2001. godine i reakcija na taj čin. Knjiga prati vojnu intervenciju u Afganistanu, obuhvaća obilje informacija i njihov kronološki slijed, no ostavlja dojam prevelikog proameričkog subjektivnog autorovog stava prožetog u cijeloj knjizi. *Enduring the Freedom; A Rogue Historian in Afghanistan* je zanimljivo djelo koje daje unutarnju sliku zbivanja u Afganistanu uspoređujući smjerove i učinke operacija Enduring Freedom i ISAF, gledane kroz oči eksperta na tom području. Knjigu preporučujem svakome tko se bavi i zanima za navedenu tematiku i regiju, no šire čitateljstvo knjiga će odbiti prekomjernom uporabom skraćenica raznih naziva i predetaljnim prikazima pojedinih situacija irelevantnim za glavnu temu djela. Pored navedenoga, zanimljivo je vidjeti razmatanje i česte usporedbe zbivanja i načina provođenja operacija i situacija u Afganistanu s onima koje je autor doživio prateći kanadske snage tijekom sukoba na području bivše Jugoslavije. Izražene paralele predstavljaju sliku na koji način zapadni promatrači gledaju zbivanja na našim prostorima, koja su drugačija od percepcije nas samih.

Robert Mikac